

Universiteit Antwerpen

| ECHO | Expertisecentrum
Hoger Onderwijs

Effectieve feedback: uitdagingen

Tips & Tricks

Formuleren van feedback

Omschrijving

Bij het formuleren van (schriftelijke) feedback kan je soms de neiging hebben om **studenten zo veel mogelijk informatie mee te geven**; je wil namelijk dat zij **zo veel mogelijk halen uit dit tussentijds feedbackmoment**. Dit kan echter veel tijd kosten en achteraf zie je misschien dat je **studenten weinig geleerd hebben uit de feedback**. Dit kan mogelijk het gevolg zijn van **té veel informatie of het feit dat jij het belangrijkste werk al gedaan hebt**: je hebt namelijk alle verbeteringen al zelf aangebracht. Bij feedback is het voornamelijk de bedoeling dat **studenten zelf aan het werk gaan**. Het vinden van een **goede balans tussen het geven van voldoende feedback en studenten zelf het werk laten verzetten**, kan uitdagend zijn.

Uitdagingen

Welke uitdagingen ervaren jullie vooral bij het formuleren van feedback?

- Te vaak hetzelfde zeggen elke les (herhaling van dezelfde boodschap om te verbeteren)
- Nota's worden aangepast (feedback wordt ter harte genomen), maar te beperkt
- Motiverende onderdeel ontbreekt soms/wordt vergeten – studenten voelen zich slecht na feedback
 - Duidelijkheid moet blijven, moeilijke balans
- Als te slecht, wat dan formuleren? Want je wil niet teveel focussen op negatieve zaken/ studenten demotiveren
- Mondelinge examens: kort formuleren tijdens examens – hoe dan nadien volledige info/feedback geven? Voelt subjectief aan.
 - Checklist inhoud & soft skills
 - Schriftelijke voorbereiding
- Balans werk (docent – student)
- Emotionele reacties zijn lastig

Groep 1

Wat nemen jullie mee?

Wat nemen jullie mee uit deze intervisie voor jullie eigen lespraktijk?

- Feedback niet op de persoon, maar op de actie richten
- Normaliseren van emoties die je voelt tijdens feedback
 - Relateren aan jezelf (toen je zelf student was)
- Linken aan criteria (als basis om op terug te vallen)
- Student erop aanspreken als volledig verkeerde opdracht i.p.v. zelf alles aan te passen
- Toevoegen wat student gedaan heeft met feedback aan volgende opdracht
- Meer concretiseren van de criteria

Groep 1

Uitdagingen

Welke uitdagingen ervaren jullie vooral bij het formuleren van feedback?

- Hoe omgaan met het delen van gevoelige informatie?
- Er is een groot verschil tussen mondeling en schriftelijk feedback geven – schriftelijk wordt sneller ervaren als beoordelend - hoe zorg ik ervoor dat de boodschap goed overkomt?
- Hoe kunnen we erop toezien dat de student aan de slag gaat met de feedback?
- Hoe kunnen we ervoor zorgen dat stagebegeleiders uniform feedback geven?
- Hoe feedback geven als er door intensieve samenwerking een vertrouwensband is ontstaan met de feedbackgever? Vooral wanneer de boodschap negatief is, wordt dit als een uitdaging gezien.
- Hoe feedback geven aan studenten met een bijzonder statuut? Soms heb je het gevoel dat bepaalde feedback niet kan gegeven worden omdat die aansluit bij een beperking.
- Hoe feedback geven in functie van het traject – verschil tussen feedback in bachelor 1 t.o.v. masterjaren

Groep 2

Wat nemen jullie mee?

Wat nemen jullie mee uit deze intervisie voor jullie eigen lespraktijk?

- Overwegen om de student te vragen zichzelf eerst te evalueren, voor de docent/assistent feedback geeft
- Collega's betrekken om neutraal feedback te formuleren bij een intense band met bepaalde studenten

Groep 2

Tips & tricks

→ Formuleer activerend en opbouwend

- › Zorg dat je studenten aan de slag willen gaan. Vermijd om alles te verbeteren, maar geef concrete suggesties of vervolgstappen.
- › Stel vragen i.p.v. antwoorden te geven, bv. “Welke alternatieve aanpak kan je overwegen om dit probleem op te lossen?”
- › Benadruk het proces van aanpakken in je feedback i.p.v. de eindoplossing te geven
- › Balanceer negatieve punten met positieve punten
- › [Zie ook tip 2 uit de deelmodule Feedback geven op Blackboard](#)

→ Formuleer precies en kernachtig

- › Benoem concreet wat beter kan op een bondige manier. Je kan ook uitleggen waarom je iets goed of minder goed vindt.
- › [Zie ook tip 3 uit de deelmodule "Feedback geven" op Blackboard](#)

→ Verbind je feedback aan je beoordelingscriteria

- › Zo wordt het voor studenten heel concreet waarom ze deze feedback krijgen (en hoe ze kunnen verbeteren) en houden ze het einddoel voor ogen (feed up)

Tips & tricks

- **Hoe kan je controleren of je feedback concreet en duidelijk genoeg geformuleerd was?**
 - › Laat studenten de feedback parafraseren
 - › Laat studenten de feedback samenvatten: wat is volgens hen de essentie?
 - › Geef studenten genoeg ruimte voor vragen, ook na het feedbackgesprek

Uniformiteit bij het geven van feedback

Omschrijving

Uniformiteit bij het geven van feedback kan op **meerdere niveaus** een uitdaging vormen. Allereerst is er het **niveau van de opdracht**: hoe zorg je ervoor om binnen dezelfde opdracht op dezelfde wijze feedback te geven aan een vaak zeer diverse studentenpopulatie? Nog uitdagender wordt het op het **niveau van een opleidingsonderdeel**: hoe zorg je ervoor dat ik op uniforme wijze feedback geef over verschillende papers, presentaties, oefeningen, ... heen? Hoe maak je studenten duidelijk wat soort feedback ze kunnen verwachten in mijn opleidingsonderdeel? Tot slot is er nog het **overkoepelende niveau van verschillende opleidingsonderdelen**: hoe ontwikkelen jij en je collega's op een uniforme wijze de feedbackgeletterdheid van jullie studenten? Houden jullie er een gezamenlijke visie op feedback op na?

Uitdagingen

Welke uitdagingen ervaren jullie vooral rond het geven van uniforme feedback?

- Hoe afspreken met collega's over de richtlijnen rond feedback en evaluatie?
- Is het nodig om uniform feedback te geven? Kan je differentiëren in het geven van feedback?
- Wanneer heb je 'genoeg' feedback gegeven?
- Hoe neem je privéomstandigheden mee in feedback, zeker wanneer de groep heel klein is.
- Geen zicht op, maar momenteel geen duidelijke lijn voor gelijkaardige taken in de opleiding.

Wat nemen jullie mee?

Wat nemen jullie mee uit deze intervisie voor jullie eigen lespraktijk?

- Actiepunt: horen of in het eigen departement richtlijnen zijn voor feedback
- Peerfeedback om werkdruk te verlagen, maar ook om feedbackgeletterdheid aan te leren.
- Criteria op voorhand vastleggen

Tips & tricks

→ Uniforme feedback binnen een taak

- › Maak gebruik van evaluatiecriteria of [rubrics](#) waarop je kan terugvallen bij het geven van feedback

→ Uniforme feedback binnen je opleidingsonderdeel

- › Geef bij de eerste les(sen) duidelijk je persoonlijke visie op feedback weer: wanneer en hoe krijgen studenten feedback? Welke vormen van feedback en evaluatiecriteria hanteer je? Welke verwachtingen heb je van studenten wanneer je feedback geeft?
- › Geef bv. steeds feedback volgens een vast format: link aan de evaluatiecriteria en benoem systematisch sterke punten en werkpunten

→ Uniformiteit over opleidingsonderdelen heen

- › Organiseer bv. jaarlijks een overlegmoment met collega's over hoe jullie feedback aanpakken bv. tijdens een leerlijnoverleg, een onderwijscommissie, ... Bespreek daarbij welke criteria of feedbacktools jullie gebruiken en probeer waar nuttig tot gemeenschappelijke feedbackformats/forms te komen.
- › Wil je graag een gesprek rond feedback op gang brengen over opleidingsonderdelen heen? Dat kan via een [leerlijnoverleg](#)
- › Wil je graag werken aan een feedbackcultuur- of feedbackgeletterdheid binnen jouw opleidingsonderdeel of de gehele opleiding? Meer informatie vind je [hier](#).

Klassikale feedback

Omschrijving

Bij klassikale feedback geef je **in groep aan je studenten een algemeen overzicht van de belangrijkste feedback**: wat ging er goed, wat zijn aandachtspunten of vaak gemaakte fouten, ... Het geven van effectieve klassikale feedback kan een uitdaging vormen. Allereerst zijn klassikale feedbackmomenten **meestal vrijblijvend** waardoor studenten die er het meeste baat bij hebben misschien niet aanwezig zijn. Daarnaast kan klassikale feedback voor studenten soms ook aanvoelen als een **passief gebeuren**: zij moeten gewoon aanwezig zijn en de feedback ontvangen. Tot slot is het voor sommige studenten niet altijd makkelijk om de **klassikale feedback te vertalen naar hun eigen individuele opdracht**: welke punten van de klassikale feedback zijn op mij van toepassing?

Uitdagingen

Welke uitdagingen ervaren jullie vooral bij het geven van klassikale feedback?

- Niet specifiek genoeg voor de individuele student
- Niet duidelijk voor docent of feedback aankomt, geen tweerichtingsverkeer
- Feedback toch specifiek genoeg maken
- Tijdig geven van feedback zodat student er nog mee aan de slag kunnen gaan (na examen is eigenlijk te laat) = activeren. Wat is het beste moment in het leerproces?
- Inzetten op kleinere groepen om student beter te kunnen ondersteunen
- Alle studenten bereiken, in combinatie met inzagemoment
- Welke vorm gebruiken? Wat blijft best hangen? Presenteren van fouten van studenten, studenten onderling antwoorden laten beoordelen

Wat nemen jullie mee?

Wat nemen jullie mee uit deze intervisie voor jullie eigen lespraktijk?

- Noodzakelijk om vooraf aan te geven dat student de feedback zelf moet vertalen
- Algemeen formuleren, illustreren met concrete voorbeelden
- Voorbeeldexamens met veel gemaakte fouten en feedback daarbij
- Vragenmoment inroosteren helpt om onzekere studenten te bereiken
- Kleinere groepen zijn een opportuniteit
- Feedback moet motiverend, opbouwend blijven, niet (ver)oordelend

Tips & tricks

- Focus zowel op positieve als negatieve feedback en probeer duidelijke, concrete voorbeelden te gebruiken
- **Probeer een klassikaal feedbackmoment zo activerend mogelijk te maken door vragen te stellen over de feedback die je geeft**
- **Help studenten om de vertaalslag van klassikale feedback naar hun individuele opdracht te vergemakkelijken**
 - › Verbind je feedback aan je evaluatiecriteria of rubrics en vermeld deze zowel in je klassikale feedback als in (eventuele) individuele feedback
 - › Gebruik een classificatiesysteem om klassikale feedback aan individuele feedback te verbinden
Bijvoorbeeld "S1: structuur is onsamenhangend": hierrond kan je meer informatie geven in de klassikale feedback en de code kort vermelden in de marge van de individuele opdracht
 - › Laat studenten na de klassikale feedback discussiëren in kleine groepjes
Welke feedback is op hen van toepassing? Welke individuele werkpunten kunnen ze identificeren?

Tips & tricks

- Voorzie ruimte voor interactie/vragen
- Verwijs in volgende lessen naar de klassikale feedback, zodat studenten o.a. jouw doel met die klassikale feedback inzien

Feedback aan grote groepen

Omschrijving

Het geven van feedback aan grote lesgroepen kan een enorme uitdaging zijn. Waarschijnlijk zal je studentengroep **zeer divers samengesteld zijn en kunnen de noden anders liggen**: sommigen hebben genoeg aan een gezamenlijk feedbackmoment, terwijl anderen ook behoefte zullen hebben aan extra of meer persoonlijke feedback. Hierbij speelt **tijdsdruk** ook een rol: door de grote hoeveelheid opdrachten die geëvalueerd moeten worden, beperk je je misschien vaak tot het verbeteren van de opdrachten en besteed je mogelijk minder aandacht aan het geven van effectieve feedback. De balans bewaren tussen je eigen werkdruk en het geven van effectieve feedback en daarbij inspelen op de noden van je studenten (persoonlijke feedback, interactieve feedbackmomenten, ...) kan daarom bij grote lesgroepen moeilijk zijn.

Uitdagingen

Welke uitdagingen ervaren jullie vooral bij het geven van feedback bij grote lesgroepen?

- Studenten willen tijdens het jaar al 'feed up' op hoe ze examenvragen moeten beantwoorden
- Hoe omgaan met studenten die feedback niet meenemen naar volgende academiejaren?
- Uniformisering van de feedback als verschillende assistenten feedback geven
- Hoe studenten klassikale feedback laten vertalen naar individuele opdrachten?

Wat nemen jullie mee?

Wat nemen jullie mee uit deze intervisie voor jullie eigen lespraktijk?

- Monitoraat op Maat organiseert verschillende sessies
 - Bv. Lunchsessie aan assistenten over Ondersteuning aan studenten bij het schrijven van een eerste wetenschappelijk stuk
 - Bv. Sessie voor studenten over Examenvragen beantwoorden
- Hoe klassikale feedback vertalen naar een individueel werk
 - Studenten zelf aan de slag laten gaan met de feedback: ze moeten doorheen het vak inzicht krijgen in de criteria en door concrete vbn daar ook echt voeling mee krijgen. Vervolgens de feedback laten toepassen op zichzelf, bv. via het herwerken van een eerste versie van een opdracht
 - Goede en slechte voorbeelden tonen van een uitgewerkte opdracht
- Gemeenschappelijk feedbackmoment
 - Uitdaging: studenten komen vaak niet opdagen >> timing van de feedback is essentieel!
- Feedbackcultuur creëren
 - O.a. door gebruik van een feedbackportfolio dat ze kunnen meenemen naar andere OO's/jaren

Tips & tricks

- **Giet je beoordelingscriteria in een bepaald format**
 - › bv. een beoordelingsschema (=maakt het feedback geven efficiënter)
- **Leg een databank aan van uitgewerkte, veelvoorkomende opmerkingen**
 - › Zo kan je copy-pasten (= tijdbesparend)
 - › Je kan deze opmerkingen bv. ordenen per opdracht, categorie of criterium
- **Focus op de belangrijkste verbeterpunten** (*cf. je evaluatiecriteria*)
 - › Probeer geen feedback te geven op 'alles' (lees: verlies je niet in details)
- **Maak gebruik van groepsfeedback** (*zie ook tips & tricks klassikale feedback*)
 - › Bespreek goede en slechte voorbeelden
 - › Overloop de meest gemaakte fouten
- **Feedback door andere bronnen dan door de docent/assistent** (*cf. definitie feedback*)
 - › Automatische feedbacksystemen/-tools bv. in BB, Peer feedback, Zelfreflectie

Intensieve lesweken

Omschrijving

Tijdens moduleonderwijs van enkele weken of kortlopende opleidingen zoals bijvoorbeeld summer of winter schools, heb je **veelvuldig contact met een groep studenten voor een korte periode**. Feedback geven tijdens deze periodes kan uitdagend zijn op verschillende vlakken. Allereerst wordt dit soort van onderwijs vaak gekenmerkt door een **hoge werkdruk voor zowel jezelf als voor de studenten**, waardoor een tijdsinvestering in kwalitatieve en effectieve feedback onder druk kan komen te staan. Daarnaast heb je de **groep studenten slechts voor een korte periode bij jou**. Het efficiënt inzetten van feedback om hun groeiproces te sturen in deze korte tijdspanne vergt dus zeker extra plan- en denkwerk.

Uitdagingen

Welke uitdagingen ervaren jullie vooral bij het geven van feedback tijdens intensieve lesweken?

- Hoge belasting voor lesgever
- Combinatie met grote studentengroep: tijdrovend om kwalitatieve feedback te geven
- Moeilijk om klassikale feedback specifiek te maken
- Weinig tijd om feedback te geven; studenten moeten snel feedback krijgen
- Peer Feedback in lagere jaren: feedback blijft oppervlakkiger (aandachtspunt bij peer assessment)
- Studenten die minder initiatief nemen zijn moeilijker te bereiken met feedback
- Heterogeniteit van studentengroep
- Feedback moeilijker uit te besteden indien expertise vereist is
- Feedback op alle criteria minder haalbaar: door beperkte tijd vooral focussen op belangrijkste criteria

Wat nemen jullie mee?

Wat nemen jullie mee uit deze intervisie voor jullie eigen lespraktijk?

- Belasting lesgever verminderen aan de hand van andere bronnen van feedback
 - Peer feedback met Comproved: studenten geven elkaar feedback
 - Peer assessment: individueel of in groep
- Structurele momenten inplannen (voor kleinere studentengroep)
 - Studenten moeten in dat geval wel tot lesgever komen met vragen
- Goede én slechte voorbeelden geven: studenten actief criteria laten toepassen
- Feedback op álle criteria

Tips & tricks

- Integreer korte, snelle feedbackmomenten
 - bv. laatste 5-10 minuten van een les, integreer korte polls tussendoor, ...
- Bespreek tussentijds veelvoorkomende problemen
- Laat studenten elkaar tussentijds feedback geven (peer feedback)
- Organiseer spreekuur op vraag

Meer weten?

Didactische inspiratie

→ [ECHO Onderwijstips over het thema Feedback](#)

→ Losse ECHO-sessies:

- › [Peerfeedback en –assessment als activerende werkvorm](#)
- › [Assessment, grading and feedback](#)
- › [Future-proof teaching: Giving feedback to students](#)
- › [Comproved: wat, waarom en hoe?](#)

→ Infocenter Onderwijs (Pintra)

- › [Handleidingen feedback \(FOW, FTI, FFBD, FGGW, FSW\)](#)

→ Blackboard handleidingen: HELP BB ULTRA (na login BB: Organisaties > HELP BB ULTRA > Cijfers en feedback)

Literatuur

- ▶ Carless, D., & Boud, D. (2018). [The development of student feedback literacy: enabling uptake of feedback. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 43\(8\), 1315-1325.](#)
- ▶ Carless, D., & Winstone, N. (2020). Teacher feedback literacy and its interplay with student feedback literacy. *Teaching in Higher Education*, [DOI: 10.1080/13562517.2020.1782372](#)
- ▶ de Jong, J. & van Kruiningen, J. (2022). *Geef ze het nakijken: over activerende feedback en schrijfbegeleiding in het hoger onderwijs*. Boom.
- ▶ Geyskens, J., Donche, V., & Van Petegem, P. (2010). Effectieve feedback als hefboom voor begeleid zelfstandig leren. *Begeleid zelfstandig leren*, 25, 15-37.
- ▶ Gibbs, G., & Simpson, C. (2004-5). [Conditions under which assessment supports students' learning. *Learning and Teaching in Higher Education*, 1, 3-31.](#)
- ▶ Hattie, J., & Clarke, S. (2019). *Visible Learning. Feedback*. New York: Routledge.
- ▶ Hattie, J. & Timperley, H. (2007). [The power of feedback. *Review of Educational Research*, 77 \(1\), 81-112.](#)
- ▶ Huisman, B., Saab, N., van den Broek, P., & van Driel, J. (2019). [The impact of formative peer feedback on higher education students' academic writing: a Meta-Analysis. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 44\(6\), 863-880.](#)

- ▶ Malecka, B., Boud, D., & Carless, D. (2020). Eliciting, processing and enacting feedback: mechanisms for embedding student feedback literacy within the curriculum. *Teaching in Higher Education*, 27(7), 908-922.
- ▶ Nicol, D. (2010). [From monologue to dialogue: improving written feedback processes in mass higher education. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 35 \(5\), 501-517.](#)
- ▶ Price, M., Handley, K. & Millar, J. (2011). [Feedback: focusing attention on engagement. *Studies in Higher Education*, 36 \(8\), 879-896.](#)
- ▶ Sluijsmans, D., & Segers, M. (Eds.) (2018). *Toetsrevolutie. Naar een feedbackcultuur in het hoger onderwijs*. Phronese.
- ▶ [Winstone, N. E., & Boud, D. \(2022\). The need to disentangle assessment and feedback in higher education. *Studies in Higher Education*, 47\(3\), 656-667.](#)
- ▶ Quinton, S. & Smallbone, T. (2010). [Feeding forward: using feedback to promote student reflection and learning – a teaching model. *Innovations in Education and teaching International*, 47 \(1\), 125-135.](#)
- ▶ Vanhoof, S., & Speltincx, G. (2021). *Feedback in de klas. Verborgene leerkanen*. LannooCampus.
- ▶ Wiliam, D., & Christodoulou, D. (2017). Assessment, marking & feedback. In Hendrick, C., & Macpherson, R. (2017). *What does it look like in the classroom? Bridging the gap between research and practice*. John Catt Educational Ltd.